

MUNI

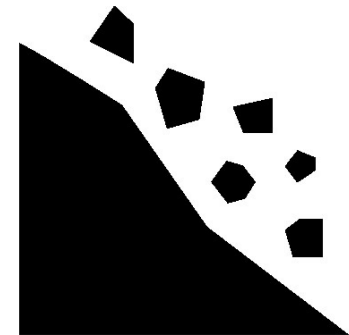
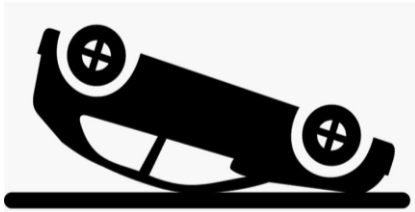
Polytrauma, intoxikace, tonutí

Eliška Gubíková a Tereza Černá

Polytrauma

Současné poranění dvou a více tělesných systémů, z nichž jeden nebo jejich kombinace ohrožují životní funkce

- Tělesné systémy
  - Hlava + krk, obličej, hrudník, břicho + orgány malé pánve, pánevní kruh + končetiny, všechny měkké tkáně
- Epidemiologie
  - § Nejčastější příčina úmrtí ve věku do 40 let
  - § Pátá nejčastější příčina úmrtí
  - § Příčina: **dopravní nehody**, pád z více než 4 metrů, výbuch, zasypaní

Polytrauma - mortalita

Úmrtí spojená s úrazy:

- Bezprostřední - 50% v prvních 30 minut po úrazu
  - § Nejtěžší poranění CNS (lacerace mozku, mozkového kmene, krční míchy)
  - § Poranění srdce
  - § Ruptury velkých cév
- Časná - 30% v prvních 4 hodin po úrazu
  - § Obstrukce dýchacích cest, Nedostatečná ventilace
  - § Hemopneumotorax (vzduch i krev v hrudní dutině)
  - § Velké ztráty krve
  - § Intrakraniální krvácení
- Pozdní - 20%
  - § ARDS – syndrom akutní dechové tísně z důvodu zánětu
  - § MOF - multiorgánové selhání
  - § Sepse
  - § Plicní embolizace

Polytrauma – ATLS, trauma protokol

Rozšířená neodkladná péče u závažných poranění

- I. Krátké celkové zhodnocení
  - Zhodnocení poranění zrakem, stručná anamnéza (alergie, příčina poranění, chronická onemocnění, léky)
- II. Primární zhodnocení - zhodnocení vitálních funkcí
  - § A – airways, kontrola a zajištění dýchacích cest
  - § B – breathing, zajištění adekvátní ventilace
  - § C – circulation, kontrola oběhu a krvácení
  - § D – disability, zhodnocení neurologického stavu (vědomí, stav zornic)
  - § E – exposure, úplné obnažení nemocného
- III. Resuscitace
  - Kontrola krvácení!
- IV. Sekundární zhodnocení
  - Celková kontrola pacienta po urgentním zákroku nebo stabilizaci vitálních funkcí
- V. Definitivní ošetření

Polytrauma - skórovací systémy

AIS – Abbreviated injury scale (zkrácené skóre zranění)

- Určuje pravděpodobnost úmrtí dle tíže zranění
- V každém tělní systému se hodnotí zraněný orgán počtem bodů od 1-6

ISS – Injury severity score (skóre závažnosti zranění)

- Součtem druhých mocnin ze 3 nejvíce postižených tělních systémů z AIS dostaneme výsledek
- 0-75 bodů

GCS - Glasgow coma scale

- 3-15 bodů

Region	Injury description	Abbreviated Injury Scale	Square the 3 most
Head and Neck	Non-penetrating brain injury	3	9
Face	No injury	0	
Thorax	Flail chest	4	16
Abdomen	Minor non-penetrating liver injury	2	25
	Complex spleen rupture	5	
Limb	Femur fracture	3	
External	No injury	0	
Injury severity score			50

GLASGOW COMA SCALE	
EYE OPENING RESPONSE 	Spontaneous ——— 4 To sound ——— 3 To pressure ——— 2 None ——— 1
VERBAL RESPONSE 	Orientated ——— 5 Confused ——— 4 Words ——— 3 Sounds ——— 2 None ——— 1
MOTOR RESPONSE 	Obey commands — 6 Localising ——— 5 Normal flexion — 4 Abnormal flexion — 3 Extension ——— 2 None ——— 1

Intoxikace

- **Otrava** (přírodními toxiny, těžkými kovy,...)
- **Stav po požití většího množství alkoholu/ jiných návykových látek**
- Způsoby vzniku:
  - Záměna láhví
  - Zvědavost dětí
  - Inhalační otravy (nátěry, výfukové plyny, CO, CO₂...)
  - Houby, rostliny
  - Sebevraždy
  - Léky
  - Potraviny, tekutiny

Toxic Injury

Intoxikace - efekt toxinů a vstupy do těla

Efekt toxinů:

- i. Lokální - omezené na postižené místo
- ii. Objektivní - poruchy chování, vědomí, fyziologické změny,..
- iii. Subjektivní – bez objektivního podkladu (nevolnost, brnění,..)

Cesty vstupu toxinů do těla:

- i. Perorálně
- ii. Inhalačně
- iii. Kůží
- iv. Intravenózně

Intoxikace - plyny příznaky

Podmínky:

- Požáry (zplodiny), hluboké jámy a studny (CO), plynové ohřívače vody (CO),...

Příznaky:

- Oxid uhelnatý - červený obličej, bolest hlavy, na počátku zvracení
- Oxid uhličitý – pocit dušení, hyperventilace, nevolnost ,bezvědomí
- Dráždivé plyny (chlór, čpavek, fosgen) – kašel, pálení na hrudi, pocit dušnosti

První pomoc:

- Vstup do prostoru s vlhkou látkou přes ústa, vynesení postiženého, při vědomí – úlevová poloha

Intoxikace – léky, houby

Léky

- Příznaky – podle požitého léku, nejčastěji poruchy chování, vědomí a dýchání
- První pomoc – při vědomí vyvolat zvracení (při prozření)

Houby

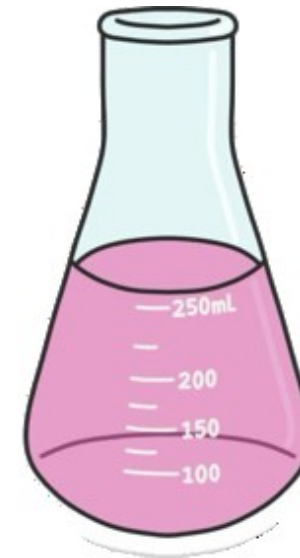
- Příznaky – dle houby, nevolnost, zvracení, bolesti břicha, halucinace, poruchy koordinace,...
- První pomoc – při vědomí vyvolat zvracení, **zajištění vzorku hub/zvratek!**
- Často opožděný nástup otravy

Intoxikace – chemikálie

Kyseliny, neznámé roztoky, petrolej, benzín a saponáty

- První pomoc
  - Nevyvolávat zvracení!!! (riziko znovu poleptání trávicí trubice)
  - Bezprostředně po požití dát postiženému napít vody – výjimkou jsou saponáty! (reakce na vodu = bublinky/pěna)

Tonutí

Situace při níž dochází ke vdechnutí vody

- Hlavním problémem je hypoxie mozku

Průběh tonutí ve vodě:

- "Boj o život" - rychlé a nenápadné
  - Ponořená hlava, ústa na hladině, chaotický pohyb končetin
- Ponoření a polykání
- Vdechnutí vody, laryngospasmus
  - V 85% nastává vdechnutí vody
  - V 15% nastává laryngospasmus (viz. Suché tonutí)
  - Úplné ochrnutí svalstva, voda v plicích se vstřebává do krve
  - Cyanóza rtů, bezvědomí, bledá a studená kůže
- Utonutí
  - Zpomalená srdeční činnost až zástava

Suché tonutí = Následkem podráždění hlasivkové štěrbiny (laryngu) vodou dojde k jejich křeči (laryngospasmu) a uzávěru hlasivkové štěrbiny

Tonutí

Tonutí ve sladké vodě

- Sladká voda je oproti krvi hypotonická
- Dochází k přestupu vody do krevního řečiště, naředění a zvětšení objemu krve = postupné pravostranné srdeční selhávání, otoky rozpad červených krvinek
- Mnohem horší a rychlejší než ve slané vodě!

Tonutí ve slané vodě

- Slaná voda je oproti krvi hypertonická
- Dochází k nasávání krve do plic = okamžitý mohutný edém plic, nemožnost přestupu kyslíku do krve, snížení okysličení mozku

!!!Pacient musí být hospitalizován a sledován až 72 hodin po tonutí (riziko plicního edému/ suchého tonutí)

Tonutí v chladné vodě – možnost přežití i po 50 minutách pod vodou (zpomalení metabolismu)

Tonutí

První pomoc

- Neriskovat vlastní život!
- Přijít k tonoucímu zezadu/ hodit mu něco, čeho se může chytit
- Zavolat záchrannou službu
- 5 úvodních vdechů
- Resuscitace
- Po úspěšné resuscitaci převléct do suchého a teplého oblečení (případně izotermická fólie)
- Když potřebujeme na chvíli odejít, zřetelně dýchajícího uložíme do stabilizované polohy

Zdroje

<https://www.wikiskripta.eu/w/Polytrauma>

https://www.med.muni.cz/Traumatologie/ark_sv_Anna/Trauma.htm

<https://lf1.cz/10-polytrauma-klasifikace-timing-lecebnych-postupu/>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Tonut%C3%AD>

https://is.muni.cz/elportal/estud/fsps/js08/prvni_pomoc/pages/02typy.html